

Mandaly a abstraktní malby

Podobně jako ruský průkopník abstraktní malby Vasilij Kandinsky byl František Drtikol ovlivněn myšlenkami rakouského filosofa, mystika, a zakladatele antroposofie Rudolfa Steinera (1861-1925). Drtikol se se Steinerem stýkal až do roku 1924, do poslední z dvanácti Steinerových návštěv Prahy. Pravděpodobně měla na Drtikola vliv i Steinerova teorie barev, jež vychází z Goethovy nauky o barvách.

Porozumění některým Drtikolovým zdánlivě abstraktním obrazům vyžaduje podle Karla Funka znalosti spisů duchovní vědy, zvláště spisů Rudolfa Steinera. Jinak bychom se prý smyslu obrazu mohli jen stěží domýšlet a dohadovat. Avšak to se týká jen porozumění ve smyslu vykládání přesného záměru a východisek autora, což vždy zůstane jen v oblasti dohadů.

Drtikol ve svých malbách s barvou ani tvary svévolně neexperimentoval, nýbrž je používal vždy s konkrétním jasným účelem. I u abstraktního obrazu, který se zdá být zpočátku nejasný a ani nijak zvláště nezaujme, cítíme autorův jasný záměr v tom, co chce vyjádřit a jakými prostředky toho dosáhnout a to nás vede k dalšímu přemítání o obraze a k dalším otázkám.

Například obraz se dvěma křivkami vystupujícími z jednoho společného bodu zatáčejícími se přes tři barevná pole vykládá Karel Funk dle Steinerova popisu dění s lidským organismem ve spánku: "...křivky zobrazují výsun lidského astrálního těla a Já a jejich průchod planetárními sférami." Nebo obraz těla ženy, vklíněné nohama a tělem do zemského globu, která pažemi obepíná část jeho povrchu. Zážitek této Drtikolovy vize vysvětluje Karel Funk dle poznání popisovaného Rudolfem Steinerem: Duše naší země je svým tělem, tj. naší fyzickou zemí spjata různou mírou tělesnosti podle ročních období. V zimě je do zeměkoule úplně ponořena, na jaře postupně vystupuje na zemský povrch, v létě se volně vznáší nad ním, kde přijímá oplodnění

Boha Otce aby se pak na podzim vrátila zpět do svého těla a v zimě porodila sluneční dítě Krista. Drtikolova malba by tedy měla vyjadřovat dobu na přelomu jara a léta. Avšak i bez znalostí těchto souvislostí a nám obraz poskytuje prostor k vlastním interpretacím.

Z konce třicátých let a z první poloviny let čtyřicátých pochází mnoho maleb barevných mandal, kruhů otáčejících se kolem svého středu. Sloužily nejspíše jako pomůcky ke koncentraci a k vyvolání stavu rezonance s určitými oblastmi. Důležitou roli zde hraje světlo. "Ztvárněné mandaly v podobě magických kruhů dávají úžasnou sílu pro hledání vnitřního světa a jeho imaginárního středu, jsou vnější pomůckou pro vyvolání určitých vizí a k dosažení tajných zkušeností. Tento motiv najdeme už v dávné historii jako motiv vnitřní reslity, zobrazující určitý stupeň duchovní realizace." Spjovaly se středem mimo čas a prostor, jak je popisovaný ve všech mystických učeních.